

ФУНКЦІЇ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

Луцик Г. В.

студентка I курсу

*Навчально-наукового Інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

Повноваження Верховної Ради України визначають її місце та роль у житті держави [1, с. 106]. Їх викладено в ст. 85 Конституції України [2]. Власне, через повноваження здійснюються функції. Визначення місця й ролі будь-якої владної інституції здійснюється не тільки через встановлення напрямків та форм взаємодії з іншими органами влади, але й через з'ясування основних напрямків діяльності цієї інституції, тобто її функцій [3, с. 257].

Функції Верховної Ради України – це основні напрямки діяльності українського парламенту [4].

Кравченко В.В. виділяє такі функції: законодавчу, установчу, контрольну та зовнішньо-політичну й оборонну. Законодавчу компетенцію складають такі повноваження Верховної Ради України:

а) внесення змін до Конституції України, крім розділу I «Загальні засади», розділу III «Вибори. Референдум» і розділу XIII «Внесення змін до Конституції України»;

б) призначення всеукраїнського референдуму з питань про зміну території України; прийняття законів; затвердження Державного бюджету України та внесення до нього змін;

в) визначення засад внутрішньої та зовнішньої політики;

г) надання в установленій законом термін згоди на обов'язковість міжнародних договорів України та денонсації міжнародних договорів України.

Установчу компетенцію Верховної Ради України складають її повноваження з формування органів державної влади і державних установ, призначення, затвердження чи обрання посадових осіб тощо.

Компетенція розуміють, як сукупність юридично установлених повноважень, прав і обов'язків конкретного органа чи посадової особи, який визначає місце останнього в системі державних органів [5].

Контрольну компетенцію складають повноваження Верховної Ради України щодо таких суб'єктів:

а) Президента України – заслуховування щорічних і позачергових послань

Президента України про внутрішнє і зовнішнє становище України; усунення Президента України з поста в порядку особливої процедури (імпичменту), встановленої ст. 111 Конституції України [1, с. 40];

б) Кабінету Міністрів України – розгляд і прийняття рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України; здійснення контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України відповідно до Конституції України; розгляд за пропозицією не менш як однієї третини народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України питання про відповідальність Кабінету Міністрів України та прийняття резолюції недовіри Кабінетові Міністрів України більшістю від конституційного складу Верховної Ради України (наслідком прийняття такої резолюції є відставка Кабінету Міністрів України);

в) Верховної Ради Автономної Республіки Крим – дострокове припинення повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим за наявності висновку Конституційного Суду України про порушення нею Конституції України або законів України.

Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснює згідно зі ст. 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

У фінансовій сфері Верховна Рада України здійснює такі контрольні повноваження: контролює виконання Державного бюджету України, приймає рішення щодо звіту про його виконання; затверджує рішення про надання Україною позик і економічної допомоги іншим державам і міжнародним організаціям.

До контрольних повноважень Верховної Ради можна також віднести право народного депутата України звернутися на сесії Верховної Ради України із запитом до органів Верховної Ради, до Кабінету Міністрів України, до керівників інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також до керівників підприємств,

установ і організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності.

Повноваження у сфері зовнішньої політики, оборони та безпеки передбачають такі права Верховної Ради України: оголошувати за поданням Президента України стан війни і укласти мир; схвалювати рішення Президента України про використання Збройних Сил України та інших військових формувань у разі збройної агресії проти України; визначати функції Збройних Сил України, Служби безпеки України; затверджувати протягом двох днів від моменту звернення Президента України указів про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях; про загальну або часткову мобілізацію.

Верховна Рада України здійснює також інші повноваження, що їх згідно з Конституцією України віднесено до її відання, зокрема: утворення і ліквідацію районів, встановлення і зміну меж районів і міст, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування і перейменування населених пунктів і районів; затвердження переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації; визначення правових засад вилучення об'єктів права приватної власності; заснування державних нагород, установлення військових звань, дипломатичних рангів та інших спеціальних звань тощо.

До цієї групи можна також віднести і повноваження із самоорганізації роботи Верховної Ради України, а саме: обрання Голови Верховної Ради України, першого заступника і заступника Голови Верховної Ради України та відкликання їх; затвердження переліку комітетів Верховної Ради України та обрання голів цих комітетів; створення тимчасових спеціальних і тимчасових слідчих комісій; призначення на посаду та звільнення з посади керівника апарату Верховної Ради України; затвердження кошторису Верховної Ради України та структури її апарату» [5, с. 259-262].

Колісник В. П. та Барабаш Ю. Г. додають до всіх вище перелічених функцій представницьку (до компетенції якої входять повноваження законодавчої функції (пункт а), в)), зовнішньополітичної та оборонної), бюджетно-фінансову (до повноважень якої відносять пункт б) законодавчої компетенції та пункту б) контрольної компетенції) [3, с. 257-265].

Совгиря О.В. поділяє позицію щодо класифікації функцій з Колісником В. П. та Барабашем Ю.Г. [6].

Бисага Ю.М., Колодій А.М., Ладиченко В.В. додають квазісудову функцію, до якої відносять призначення на посаду професійного судді, призначення та звільнення з посад третину Конституційного Суду України [7, с. 321].

Н.Л. Омельченко вважає, що «поряд із законодавчою, установчою, контрольною, як головними функціями Верховної Ради України, парламент здійснює чимало інших функцій. Це насамперед об'єктні функції, які поділяються на внутрішні (політична, економічна, соціальна, культурна, екологічна) та зовнішні (зовнішньополітична, зовнішньоекономічна, оборонна)» [8, с. 179].

Отже, підсумовуючи вищезазначене можна відзначити, що в науці конституційного права України існують різні підходи та бачення щодо класифікації функцій та повноважень Верховної Ради України, які обумовлюються розвитком суспільно-політичної ситуації в державі та іншими факторами.

1. Орленко В. І. Конституційне право України : посіб. для підготов, до іспитів/ В.І. Орленко, В. В. Орленко. – 5-е вид., доповн. та перероб. – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2011. – 156 с.

2. Конституція України від 28 червня 1996 року: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua>.

3. Конституційне право України: підр. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. В. П. Колісника та Ю. Г. Барабаша. – Х.: Право, 2008. – 416 с.

4. Погорілко В. Ф. Конституційне право України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.advokat.peterlife.ru>.

5. Компетенція: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: uk.wikipedia.org/wiki/Компетенція.

6. Кравченко В. В. Конституційне право України / В.В. Кравченко: навч. посіб. – 3-тє вид., виправл. і доповн. – К.: Атіка, 2014 – 512 с.

7. Совгиря О. В. Конституційне право України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua>.

8. Задорожня Г.В. Конституційне право України: підручник / Г. В. Задорожня, Ю.А. Задорожний, І.М. Сопілко. – К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ–друк», 2010. – 448 с.

Науковий керівник: *О.Б. Ковальчук, к. ю. н., доцент кафедри конституційного та міжнародного права ІНПП Національного університету «Львівська політехніка»*